

М.В.МАСЛАК**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ**

В статті доведено, що найбільш важливою складовою інтелектуального капіталу промислового підприємства є інтелектуальна власність. Істотною умовою підвищення конкурентоспроможності інтелектуального капіталу є комерціалізація та ефективне керування об'єктами інтелектуальної власності. Під поняттям управління інтелектуальною власністю запропоновано розуміти інтегровану систему підготовки та забезпечення різних рівнів управління для ефективного планування, контролю та прийняття управлінських рішень щодо об'єктів інтелектуальної власності. Воно покликане забезпечити координацію, взаємодію та узгодженість окремих елементів управління для досягнення стратегічних цілей підприємства та його ефективну діяльність. Процес управління інтелектуальною власністю автор рекомендує розглядати як сукупність низки етапів. Перший етап – це процес створення об'єкту інтелектуальної власності, ефективна реалізація якого дозволяє підприємству стати її правовласником. На другому етапі слід здійснити низку дій, завдяки яким згодом правовласник зможе захистити нематеріальний актив від незаконних посягань. Третім етапом управління запропоновано вважати оборот об'єктів інтелектуальної власності. Він передбачає власне монетизацію інтелектуальної власності, зокрема, використання її у діяльності самого підприємства. Четвертий етап передбачає забезпечення актуальності правоохоронних документів на результати інтелектуальної діяльності. Головною задачею управління на даному етапі є підтримка охоронних документів у силі. П'ятий етап – це один із найважливіших етапів управління правами на інтелектуальну власність – це запобігання та припинення порушень виняткових прав компанії та стягнення з порушників компенсацій та штрафів, тобто захист своєї інтелектуальної власності. Дії в рамках цього етапу ведуться у двох основних напрямках: моніторинг використання належної компанії інтелектуальної власності та претензійна робота з порушниками її прав; захист прав на інтелектуальну власність у суді, якщо така необхідність становиться нагальною. Важливим етапом управління є проведення реєстрації об'єкту інтелектуальної власності в інших країнах. Важливо відзначити, що при розвитку підприємства та виведення продукції на міжнародний ринок може знадобитися отримання правової охорони відповідно до законодавства інших держав. Як окремий етап управління можна також назвати процес відчуження об'єкта інтелектуальної власності. Ці етапи зовсім не повинні в такому порядку здійснюватися. Як правило, це комплексний процес, у якому створення, оформлення, монетизація, контроль та захист прав здійснюються паралельно та регулярно.

Ключові слова: інтелектуальна власність, система управління, особливості використання, етапи управління, ефективність

M. V. MASLAK**INTELLECTUAL PROPERTY AS AN OBJECT OF MANAGEMENT**

The article proves that the most important component of the intellectual capital of an industrial enterprise is intellectual property. An essential condition for increasing the competitiveness of intellectual capital is the commercialization and effective management of intellectual property objects. Under the concept of intellectual property management, it is proposed to understand an integrated system of preparation and provision of different levels of management for effective planning, control and management decision-making regarding intellectual property objects. It is designed to ensure coordination, interaction and consistency of individual management elements to achieve the strategic goals of the enterprise and its effective operation. The author recommends considering the intellectual property management process as a set of a number of stages. The first stage is the process of creating an object of intellectual property, the effective implementation of which allows the enterprise to become their right holder. At the second stage, a number of actions should be taken, thanks to which the right holder will be able to protect the intangible asset from illegal encroachments. It is proposed to consider the turnover of intellectual property objects as the third stage of management. It provides for the actual monetization of intellectual property, in particular, its use in the activities of the enterprise itself. The fourth stage involves ensuring the relevance of law enforcement documents on the results of intellectual activity. The main task of management at this stage is to maintain security documents in force. The fifth stage is one of the most important stages of the management of intellectual property rights - it is the prevention and termination of violations of the company's exclusive rights and the collection of compensations and fines from violators, that is, the protection of one's intellectual property. Actions within the framework of this stage are carried out in two main directions: monitoring the use of the appropriate company's intellectual property and claim work with violators of its rights; protection of intellectual property rights in court, if such a need becomes urgent. An important stage of management is the registration of an object of intellectual property in other countries. It is important to note that during the development of the enterprise and the introduction of products to the international market, it may be necessary to obtain legal protection in accordance with the legislation of other countries. The process of alienation of the object of intellectual property can also be called a separate stage of management. These stages should not be carried out in this order at all. As a rule, this is a complex process in which the creation, registration, monetization, control and protection of rights are carried out in parallel and regularly.

Keywords: intellectual property, management system, features of use, stages of management, efficiency

Вступ. З кожним роком інтелектуальна власність стає дедалі ціннішим активом підприємств та організацій по всьому світу. Для підвищення ефективності використання цих активів, ними потрібно вміти керувати, щоб успішно конкурувати на цільовому ринку та отримувати необхідний прибуток. Базові засади управління інтелектуальною власністю вже входять до багатьох освітніх програм для підприємців та менеджерів і формують знання та практичні навички у двох сферах: ефективне використання самої інтелектуальної власності (тобто її комерціалізація) та боротьба з порушеннями інтелектуальних прав промислових підприємств, тобто правова охорона і правовий захист виключних прав.

Зауважимо, що найбільш важливою складовою інтелектуального капіталу промислового підприємства є інтелектуальна власність. Істотною умовою підвищення конкурентоспроможності інтелектуального капіталу є комерціалізація та ефективне керування об'єктами інтелектуальної власності. Прекрасні підприємницькі здібності, якісний менеджмент, лідируючі ринкові позиції, новітні технології є результатом інтелектуальної діяльності людей. Нині чіткіше проявляється тенденція до збільшення розриву між ринковою вартістю компаній та вартістю їх активів.

Будь-яке підприємство вже з самого початку реєстрації має у своєму арсеналі як мінімум один об'єкт інтелектуальної власності – фірмове найменування

підприємства. Залежно від характеру його діяльності, обсягу прибутку та інших показників змінюється кількість об'єктів інтелектуальної діяльності, що використовуються, які є нематеріальними активами підприємства. На перший погляд може здатися, що подібні об'єкти не мають особливої цінності у зв'язку з їхньою нематеріальною природою, проте це далеко не так. Всі результати інтелектуальної діяльності можуть бути виражені в матеріальному вигляді: винахід використовується для виробництва продукції підприємства, товарний знак наноситься на упаковку товару, фірмову назву вказують на офіційних бланках і так ін. При цьому безпосередньо рентабельність та вигода від використання цих об'єктів безпосередньо залежить від грамотного управління об'єктами інтелектуальної власності підприємства. При цьому дуже важливо враховувати, що інтелектуальна власність є особливим ресурсом, який досить просто незаконно отримати та згодом протиправно використовувати, тому до захисту та управління слід відноситися з підвищеною увагою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Сучасний розвиток промислового ринку середовищі, який характеризується досить швидкими змінами і значним ступенем невизначеності, рівень ринкової конкуренції стає все більш жорстким, найважливішим стає комерційний успіх промислового підприємства, стійка ефективність споживання інтелектуального капіталу, посилення інноваційної діяльності підприємства, збільшення частки інтелектуальної власності в капіталі підприємства. Конкуренція стає закономірною для сучасного стану економічного механізму. Формування технологічного ринку потребує випуску продукції високої якості, здатної повністю відповідати попиту споживачів. Для досягнення цієї мети підприємствам необхідно створювати ефективну політику інновацій, яка ґрунтується на споживанні високотехнологічних виробництв, модернізації існуючого виробництва, розвитку матеріальної і технічної наукової бази, формування наукомісткого технологічного ринку з суттєвим представництвом на ньому об'єктів інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність в останній час стає найбільш важливим конкурентним ресурсом промислового підприємства, без активного використання якого неможливо в достатній мірі ефективно організувати виробничо-комерційну діяльність та досягти значних комерційних успіхів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню нагальних проблем виробничого використання промисловими підприємствами об'єктів інтелектуальної власності у своїй виробничо-комерційній діяльності та управлінню нею присвячено велику кількість науково-теоретичних та практичних досліджень українських і зарубіжних дослідників. Дане дослідження базується на детальному аналізі наукових публікацій таких дослідників як Базилевич В.Д., Борзенко В.І., Бутнік-Сіверський О.Б., Витвицька О.Д., Вірченко В.В., Гордієнко С.Г., Жаворонкова Г.В., Кобелева Т.О.,

Ковальчук С.І., Нагі С, Перерва П.Г., Цибульов П.М., Череп А.В. та ін. [1-24].

Разом з тим, основні теоретико-методичні та методологічні питання, пов'язані з ефективним управлінням інтелектуальною власністю досліджено ще не повністю. Зокрема, різні дослідники визначають процеси управління з різних точок зору, мало уваги приділено проблемам визначення та дослідженню особливостей та специфіки інтелектуальної власності на промислому виробництві на різних етапах її життєвого циклу.

Мета статті полягає у дослідженні методологічної сутності терміну «управління інтелектуальною власністю» та визначення основних функцій і задач менеджменту промислового підприємства на різних стадіях цього процесу. Важливим також є аналіз основних компонентів системи управління нематеріальними активами промислового підприємства з точки зору сучасних реалій та розробка діагностичного механізму перспектив комерційного використання результатів інноваційної діяльності у виробничо-комерційній діяльності підприємства.

Результати дослідження. Підходячи до питання розкриття поняття «управління інтелектуальною власністю», слід зазначити, що у національному законодавстві відсутнє правове визначення даного поняття. На нашу думку, це зумовлено альтернативною природою явища: по-перше, не всі юридичні особи мають об'єкти, використання яких вимагає управління, а по-друге, характер таких дій необов'язковий, тобто вони можуть відбуватися, а можуть і не відбуватися.

Найбільш вірним бачиться таке первісне визначення поняття, що розглядається: управління інтелектуальною власністю — це сукупність заходів щодо створення, правової охорони та раціонального використання об'єктів інтелектуальної власності в рамках певного промислового підприємства. Такий підхід є найбільш очевидним, так як враховує менеджерські дії підприємства по певним етапам життєвого циклу об'єкту інтелектуальної власності. Спробуємо надати більш точне визначення цієї дефініції, яке б враховувало не тільки фізичне пересування інтелектуального активу по стадіям свого життєвого циклу, а більш точно визначало задачі менеджменту підприємства в сфері інтелектуальної власності.

Під поняттям *управління інтелектуальною власністю* пропонуємо розуміти інтегровану систему підготовки та забезпечення різних рівнів управління для ефективного планування, контролю та прийняття управлінських рішень щодо об'єктів інтелектуальної власності. Воно покликане забезпечити координацію, взаємодію та узгодженість окремих елементів управління для досягнення стратегічних цілей підприємства та його ефективну діяльність. Головною метою управління об'єктами інтелектуальної власності є забезпечення можливості системного формування та розвитку унікальних відносин, знань та здібностей виробляти унікальну продукцію з її унікальними властивостями для максимально повного задоволення ринкового попиту. Пропоноване визначення дозволяє стверджувати, що

управління інтелектуальною власністю — це використання об'єктів для досягнення конкретно поставлених завдань за певний період, а не абстрактна дія, пов'язана з інтелектуальною власністю. Очевидно, що при цьому першорядним завданням стає визначення кінцевої мети, для виконання якої об'єкт використовуватиметься. Збільшення споживчого попиту, поліпшення якості чи технічних показників – усе це можна досягти в результаті грамотного керівництва створенням та використанням елементів інтелектуальної власності. А отже, перспективи управління інтелектуальною власністю загалом зводяться до сприятливого та своєчасного досягнення поставлених цілей. При цьому рівнозначно важлива як успішність, і своєчасність. З огляду на реальні темпи розвитку сфер людської діяльності логічно припустити, що зволікання, наприклад, у використанні новітньої технології, ймовірно, призведе до втрати конкурентної переваги та зниження споживчого інтересу щодо продукту та самого підприємства.

Незважаючи на те, що сам термін «управління» має на увазі наявність вже існуючого об'єкта інтелектуальної власності, першим етапом є безпосередньо отримання результату інтелектуальної діяльності. Перш ніж почати чимось керувати, це треба створити. І в цьому плані інтелектуальна власність не є винятком. В якості розробника інтелектуального активу може виступати стороння організація та/або штатні працівники підприємства. Необхідно чітко описати вимоги до майбутнього об'єкта, цілі створення та функції, реалізація яких планується при використанні. Потім визначити як буде оформлений отриманий результат інтелектуальної діяльності чи засіб індивідуалізації. Наприклад, позначення, що індивідуалізує товар, можна зареєстроване як товарний знак, найменування місця походження товару, регіонального бренду або промислового зразка. Варто порівняти правові режими, що надаються кожному об'єкту та підібрати найбільш сприятливий спосіб використання.

Права на інтелектуальний актив можуть бути отримані підприємством, організацією або установою у двох випадках:

- якщо інтелектуальна власність створюється штатними співробітниками чи підрядниками в межах свого робочого часу і згідно виробничого завдання свого керівництва;

- якщо підприємство придбало відповідні права на необхідну для виробничого процесу інтелектуальна власність у інших підприємств або осіб, самих авторів чи правовласників.

Це і є першим етапом управління об'єктами інтелектуальної власності, ефективна реалізація якого дозволяє підприємству стати їх правовласником. Цей етап включає в себе наступні менеджерські задачі:

- аналіз інтелектуальних активів, які потрібні підприємству для його виробничого процесу, складання виробничих вимог до відповідних інтелектуальних об'єктів та їх придбання у третіх осіб або розробку технічних завдань на їх створення безпосередньо на даному підприємстві;

- підготовка та підписання угод, службових завдань та інших документів, що регулюють в першу чергу правові питання щодо передачі виключних прав на інтелектуальна власність від правовласників (авторів, розробників) підприємства.

Визначивши в якому вигляді буде заявлений об'єкт інтелектуальної власності, на другому етапі слід здійснити низку дій, завдяки яким згодом правовласник зможе захистити нематеріальний актив від незаконних посягань. Якщо результат інтелектуальної діяльності є об'єктом патентного права його необхідно зареєструвати у національному патентному органі. Якщо об'єкт відноситься до сфери авторських або суміжних прав, реєстрація не потрібна. Тим часом, бажано підтвердити авторство розробника, наприклад, надіслати екземпляр твору на власну адресу рекомендованим листом з описом або зробити депонування матеріального носія. Такі дії не є обов'язковими через те, що авторські та суміжні права виникають автоматично, але у разі виникнення спору ці екземпляри стануть вагомим доказом щодо автора результату інтелектуальної діяльності. У випадку, коли об'єкти інтелектуальної власності, що використовуються підприємством, не планується розголошувати можлива охорона таких результатів творчої праці як ноу-хау. Для цього потрібна наявність суворо прописаних правил поведінки працівників підприємства та інші дії, що сприяють збереженню секрету виробництва в недоступному для загального користування статусі. Виходячи з викладених положень, можемо стверджувати, що другий етап управління інтелектуальними активами підприємства полягає у виборі найбільш підходящого для виробничих умов даного підприємства режиму правової охорони для кожного об'єкта інтелектуальної власності та вжиття відповідних заходів в цій сфері. До цих першочергових заходів, на наш погляд, слід віднести депонування; реєстрація; патентування; підписання угод про конфіденційність (NDA), якщо для об'єкта інтелектуальної власності на підприємстві вводиться режим комерційної таємниці.

Третій етап системи управління інтелектуальною власністю передбачає власне монетизацію інтелектуальної власності, зокрема, використання її у діяльності самого підприємства, продаж чи іншу форму відплатної передачі виняткових прав, використання в якості застави і таке ін. Тому пропонуємо третім етапом управління вважати оборот об'єктів інтелектуальної власності. Коли щодо результату інтелектуальної діяльності відповідним чином оформлений режим правової охорони правовласник може сміливо застосовувати належні йому нематеріальні активи. Можливе використання об'єктів інтелектуальної власності безпосередньо власником виняткових прав та/або передача такого права одному чи декільком особам. Хоча результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації є нематеріальними активами допустима їх оцінка та використання як предмет застави.

Четвертий етап передбачає забезпечення актуальності правоохоронних документів на результати інтелектуальної діяльності. Тобто головною задачею управління на даному етапі є підтримка охоронних

документів у силі. Об'єкти патентних прав мають обмежений термін дії, який можна продовжити певний період. Якщо правовласник у встановлений час не вчиняє необхідних для підтримки патенту або свідоцтва дії, то охоронний документ припиняє свою дію та об'єкт інтелектуальної власності позбавляється правової охорони.

П'ятий етап - це один із найважливіших етапів управління правами на інтелектуальну власність - це запобігання та припинення порушень виняткових прав компанії та стягнення з порушників компенсацій та штрафів, тобто захист своєї інтелектуальної власності. Дії в рамках цього етапу ведуться у двох основних напрямках: моніторинг використання належної компанії інтелектуальної власності та претензійна робота з порушниками її прав; захист прав на інтелектуальну власність у суді, якщо така необхідність становиться нагальною. Існує досудовий та судовий порядок вирішення спорів. У першому випадку власник об'єкта інтелектуальної власності звертається безпосередньо до правопорушника з проханням про припинення протиправних дій або до уповноваженого на вирішення таких спорів державного органу (наприклад, антимонопольний комітет України). У другому випадку - всі дії відбуваються за участю судової інстанції. Як відомо, легше запобігти негативним наслідкам, ніж їх усунути, тому правовласнику слід уважно стежити за діями конкурентів і по можливості намагатися припинити протиправні дії якомога раніше. Хоча іноді великі підприємства діють іншим чином: очікують, коли розмір збитків від незаконних дій стане значним і потім звертаються до суду, що дозволяє їм вимагати компенсацію у більшому розмірі.

Важливим етапом управління є проведення реєстрації об'єкту інтелектуальної власності в інших країнах. Важливо відзначити, що при розвитку підприємства та виведення продукції на міжнародний ринок може знадобитися отримання правової охорони відповідно до законодавства інших держав.

Як окремий етап управління можна також назвати процес відчуження об'єкта інтелектуальної власності. У цілому нині передачу прав на результат інтелектуальної діяльності чи засіб індивідуалізації відносять до етапу обороту нематеріальних активів. У той же час, якщо розглядати явище з позиції, згідно з якою правовласник втрачає свої права і надалі не може керувати використанням цього об'єкта, то відчуження прав слід відокремити.

Зрештою вибір на користь або проти активного та раціонального управління інтелектуальною власністю на промисловому підприємстві стоїть за правовласником. Однак варто мати на увазі, що використовуючи режим управління інтелектуальною власністю, правовласник отримує можливість:

- а) закріпити виняткові права на нематеріальні активи створені на підприємстві або придбані ним для використання в своїй виробничо-комерційній діяльності;
- б) застосовувати об'єкти інтелектуальної власності, що знаходяться в розпорядженні промислового

підприємства, не побоюючись, що їх «вкрадуть», тобто будуть порушені їх виключні права;

в) надавати третім особам право на повне або часткове використання результатів інтелектуальної діяльності або засобів індивідуалізації та отримувати від цього прибуток;

г) продати декларацію про нематеріальний актив шляхом відчуження;

д) припинити протиправні дії та вимагати відшкодування завданих збитків.

Слід зазначити, що ці етапи, незважаючи на те, що вони перераховані в порядку, зовсім не повинні в такому порядку здійснюватися. Як правило, це комплексний процес, у якому створення, оформлення, монетизація, контроль та захист прав здійснюються паралельно та регулярно.

Перед фахівцем, який виконує функції управління інтелектуальною власністю на промисловому підприємстві, стоїть низка в достатній мірі важливих і складних завдань. До них слід віднести:

- легалізація виключних прав підприємства на службову та набуту інтелектуальну власність;

- здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері інтелектуальної власності;

- аналізування ефективності використання об'єктів інтелектуальної власності на підприємстві;

- формування та виконання заходів щодо запобігання та припинення фактів порушення виняткових прав відносно об'єктів інтелектуальної власності даного підприємства та притягнення правопорушників до відповідальності (кримінальної або адміністративної, компенсацій та штрафів);

- виконувати роботу по монетизації об'єктів інтелектуальної власності.

Вирішення вказаних завдань дозволяє досягати поставлених перед менеджментом підприємства цілей, що дозволяє бути йому висококонкурентним на технологічному ринку (національному та світовому).

Ефективне управління при цьому багато в чому залежить від використовуваних методів управління інтелектуальною власністю, то залежно від пріоритету того чи іншого елемента управління інтелектуальною власністю виділяють декілька найбільш вживаних в практиці інтелектуального менеджменту підходів (методів). Їх теоретико-методична сутність представлена в табл.1.

Детальний аналіз перерахованих підходів дозволяє зробити висновок про найбільшу ефективність таких методів управління інтелектуальною власністю як процесний та системний. Подібне твердження ґрунтується на тому, що при застосуванні інших варіантів керівництва на чолі процесу ставиться якийсь один фактор (інноваційний, інформаційний чи споживчий) і це бачиться не цілком вірним.

Таблиця 1 – Теоретико методична характеристика підходів до управління інтелектуальною власністю на промисловому підприємстві

№№	Назва методу управління	Теоретико методична характеристика
1	Інноваційний методологічний підхід	В основі цього підходу лежить твердження про те, що конкурентну перевагу можна досягти лише в результаті винахідницької активності та постійного впровадження нових технологій, тому управління слід здійснювати з урахуванням першорядності новаторського елемента. Основним джерелом витрат у цьому випадку стане фінансування інновацій.
2	Інформаційно-відтворювальний підхід	Прихильники цього підходу до управління інтелектуальною власністю вважають, що в сучасному світі чільну роль займає унікальна інформація та обмін відомостями, отже, успіх управління інтелектуальною власністю залежить від грамотного використання актуальних інформаційних ресурсів. Відповідно у пріоритеті забезпечення режиму комерційної таємниці для підприємства.
3	Маркетинговий методологічний підхід	Згідно цього методологічного підходу, найбільш важливим чинником, який визначає прибутковість підприємства — це інтерес споживача. Так як покупець приймає рішення купувати товар чи ні, і стратегію управління варто визначати, акцентуючи увагу на бажаннях та зацікавленості споживача.
4	Процесний підхід	Прихильники використання цього підходу до управління вважають, що створення та використання інтелектуальної власності є взаємозалежним процесом і необхідно враховувати всі його етапи.
5	Системний методологічний підхід.	Відповідно до цього методу управління інтелектуальною власністю представляє собою комплекс різноспрямованих заходів, і для досягнення позитивного результату необхідне загальне використання елементів системи.

Джерело: сформовано автором з використанням [1, 3, 6, 9, 16]

Важливим в управлінні елементами інтелектуальної власності в межах організації є усвідомлення того, що це нескінченний і циклічний процес, успіх якого залежить від виконання комплексу заходів з прогнозування, планування, створення, використання, обліку об'єктів і таке ін. В умовах сучасної ринкової економіки, постійного потоку нової інформації та надлишку товарів у світі, очевидно, що для досягнення конкурентної переваги та отримання прибутку від використання об'єктів інтелектуальної власності недостатньо, наприклад, запатентувати один винахід і лише його використовувати. Необхідно забезпечення своєрідного кругообігу елементів інтелектуальної власності та переходу від однієї стадії управління до іншої в режимі паралельного функціонування цих етапів. Таким чином, саме поєднання процесного та системного методів найбільш універсальне. Відповідно до процесного підходу здійснюватиметься управління інтелектуальною власністю з урахуванням усіх етапів створення та застосування об'єктів інтелектуальної власності. А відповідно до системного підходу керівництво використовуватиме інформаційні, інноваційні та маркетингові ресурси.

Висновки та напрямки подальших досліджень. При використанні сучасних методів управління інтелектуальною власністю на промисловому підприємстві, воно може суттєво розширити свої можливості в наступних сферах своєї діяльності:

- удосконалення та диверсифікація виробничо-комерційної діяльності підприємства шляхом придбання та створення нових об'єктів інтелектуальної власності;

- впевнено використовувати інтелектуальну власність, не побоюючись наслідків її незаконного використання з боку третіх осіб (потенційних правопорушників);

- отримувати додатковий прибуток за рахунок надання права використання інтелектуальної власності третім особам та відчуження власних виняткових прав, а також отримання відповідної компенсації у разі незаконного використання інтелектуальної власності, виключні права на яку належать даному підприємству.

Правильно поставлені цілі та завдання управління інтелектуальною власністю на промисловому підприємстві здатні допомогти йому отримати суттєві переваги перед своїми конкурентами, оскільки допомагають примножити капітал, підвищити ефективність його використання та зміцнити своє становище на цільовому технологічному ринку.

Список літератури

1. Перерва П.Г. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелева; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків: Планета-Прінт, 2019. 1002 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41572>
2. Вірченко В.В. Інтелектуальна власність: теоретичні витoki та економічні імперативи розвитку. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 488 с. URL: [chrome-extension://efaidnbnmnnibpcjpcglcfeindmkaj/https://lira-k.com.ua/preview/12568.pdf](https://lira-k.com.ua/preview/12568.pdf)
3. Жаворонкова Г.В. Інтелектуальна власність в теорії власності: загальні положення та особливості // *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. К., 2010. Вип. 25. С. 164–170.
4. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.
5. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Управління маркетингом інноваційної продукції на засадах життєвого циклу товару // *НТУ «ХП» (економічні науки)*. : зб. наук. пр. Харків: НТУ «ХП», 2016. № 28 (1200). С. 26-30.
6. Глізнуца М.Ю., Перерва П.Г. Бенчмаркінг як метод оцінювання інтелектуального потенціалу регіонів // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 4. С. 11-19.
7. Кравчук А.В., Перерва П.Г. Ефективність як економічна категорія // *Вісник НТУ «ХП» (економічні науки)*: зб. наук. пр. Харків: НТУ «ХП», 2018. № 15 (1291). С. 137-143.
8. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // *Вісник НТУ «ХП» (екон. науки)*: зб. наук. пр. Харків: НТУ «ХП», 2017. № 45 (1266). С.51-55.

9. Марчук Л.С., Перерва П.Г. Интеллектуальный потенциал як економічна категорія // *НТУ «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 15 (1291). С. 53-63.
10. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // *Економіка розвитку*. 2011. № 4 (60). С. 116-120.
11. Tkachev M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8), ч. 2. С. 240-246.
12. Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliav V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // *Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds* / S.M. Iliashenko, W.Strielkowski (eds.). 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. P.285-295.
13. Kobieliava T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation // *Marketing and Management of Innovations*. №4. С.67-74.
14. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva., Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
15. Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial. (2019) / [P.G Pererva et al.] // Edited by prof. P.G.Pererva, prof. Gy.Kocziszky, prof. M.Somosi Veres. Kharkov-Miskolc: NTU "KhPI". 689 p.
16. Tkachov M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8). P. 27-35.
17. Tovazhnyanskiy V., Kobeleva T., Gladenko I., Pererva P. (2010) Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of work of enterprise // *Business Studies*. Volume 7.- Numer 2. Miskolc Press. S. 171-183.
18. Kocziszky György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobieliava // Стратегія інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард–2017»: тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: П.Г. Перерва, Є.М. Строков, О.М. Гуцан. – Харків: НТУ «ХПІ», 2017. – С. 54-57.
19. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2015) Economic problems of Intellectual Property // *9-th international scientific conference "Balance and Challenges"*. Miskolc-Lillafüred. 2015.- S. 113-124.
20. Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // *MIND JOURNAL* // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. № 5.

References (transliterated)

1. Starostina A.O. Marketynh: teoriya, svitovyy dosvid, ukraïnska praktyka: pidruch [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice: under the leadership]. K.: *Znannya*, 2009. 1070 s.
2. Pererva P.G. (2019) Intelektualna vlasnist: mahistersky kurs : pidruchnyk [Intellectual property: masters course: textbook] / red.: P.G.Pererva, V.I.Borzenko, T.O.Kobieliava; Nats. tekhn. un-t "Kharkiv. politekhn. in-t". – Kharkiv: Planeta-Print. 1002 s. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41572>
3. Hordiyenko S.H. (2010) Vyznachennya ponyattya «intelektualna vlasnist»: alhorytm ta osoblyvosti [Definition of the concept of "intellectual property": algorithm and features] // *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiya. Sotsiolohiya. Pravo: Zb. naukovykh prats*. Kyiv: IVTS «Politehnika». № 4(8). S. 199-205.
4. Zhavoronkova H.V. (2010) Intelektualna vlasnist v teorii vlasnosti: zahalni polozhennya ta osoblyvosti [Intellectual property in the theory of ownership: general provisions and features] // *Problemy pidvyshchennya efektyvnosti infrastruktury*. K. Vyp. 25. S. 164–170.
5. Kobyleva T.O., Pererva P.G. Upravlinnya marketynhom innovatsiynoyi produktsiyi na zasadakh zhyt'yevoho tsykladu tovaru [Management of marketing of innovative products on the basis of the product life cycle] // *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky)*. : zb. nauk. pr. Kharkiv. : NTU «KhPI», 2016. № 28 (1200). S. 26-30.
6. Gliznutsa M.Yu., Pererva P.G., Benchmarkinh yak metod otsynuvannya intelektualnoho potentsialu rehioniv [Benchmarking as a method of assessing the intellectual potential of the regions] // *Marketynh i menedzhment innovatsiy*. 2015. № 4. S. 11-19.
7. Kravchuk A.V., Pererva P.G. Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. № 15 (1291). S. 137-143.
8. Pererva P.G. Ekonomiko-orhanizatsiyni zasady innovatsiynoyi ta investytsiynoyi diyalnosti pidpryyemstva [Economic and organizational principles of innovative and investment activity of the enterprise] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. № 45 (1266). S.51-55.
9. Marchuk L.S., Pererva P.G. Intelektualnyy potentsial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. № 15 (1291). С. 53-63.
10. Tkachov NP, Pererva P.G. Rozvytok metodiv analizu faktychnoho stanu konkurentnykh perevah pidpryyemstva [Development of methods of analysis of the actual state of competitive advantages of the enterprise] // *Economics of development*. 2011. № 4 (60). pp. 116-120.
11. Tkachev M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8), ч. 2. С. 240-246.
12. Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliav V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // *Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds* / S.M. Iliashenko, W.Strielkowski (eds.). 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. P.285-295.
13. Kobieliava T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation // *Marketing and Management of Innovations*. №4. С.67-74.
14. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva., Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
15. Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial. (2019) / [P.G Pererva et al.] // Edited by prof. P.G.Pererva, prof. Gy.Kocziszky, prof. M.Somosi Veres. Kharkov-Miskolc: NTU "KhPI". 689 p.
16. Tkachov M.M., Kobieliava T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8). P. 27-35.
17. Tovazhnyanskiy V., Kobeleva T., Gladenko I., Pererva P. (2010) Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of work of enterprise // *Business Studies*. Volume 7.- Numer 2. Miskolc Press. S. 171-183.
18. Kocziszky György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobieliava // Стратегія інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард–2017»: тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: П.Г. Перерва, Є.М. Строков, О.М. Гуцан. – Харків: НТУ «ХПІ», 2017. – С. 54-57.
19. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2015) Economic problems of Intellectual Property // *9-th international scientific conference "Balance and Challenges"*. Miskolc-Lillafüred. 2015.- S. 113-124.
20. Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // *MIND JOURNAL* // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. № 5.

Hadziuvana (received) 17.10.2022

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Маслак Марія Володимирівна (Maslak Mariya) - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3322-740X>; e-mail: mariya.maslak2016@gmail.com